

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

Ett lifsverk i undervisningens tjänst.

Floure Pihl 60 år.

DÅ KVINNORNAS aktiva deltagande i vårt politiska lif blir en verklighet, komma de erfarna skolföreståndarinnornas krafter otvifvelaktigt att tagas starkt i anspråk. Jag kan inte tänka mig en lämpligare person att handhafva offentliga värf än den kvinna, som under ett helt lif ledt en stor skola. Icke bara ledt den, utan skapat den af intet och mött den oroliga tidens alla kraf med den lugna och pröfvande vishet, den säkra kvinnliga intuition, som vet med sig till hvilka af alla de larmande rösterna man måste lyssna och hvilka man skall tilltappa sina öron för.

Vårt land är lyckligt nog att äga flera sådana representanter för hjärtats och hufvudets bildning och en mångsidig organisatorisk förmåga. Aurore Pihl är en af dem, och om man skulle berätta hennes historia inifrån och skildra hennes utveckling genom de sexti år, som hon bär så lätt och så värdigt, skulle man på samma gång komma att skildra den svenska kvinnobildningens historia från dess Sturm-und Drangperiod i en af dess ädlaste gestalter.

De yttre konturerna af Aurore Pihls lif äro snart tecknade. Hon föddes i Hällestad i Östergötland den 24 sept. 1850, föräldrarna vorokronolänsmanen P. J. Pihl och Aurora Maria Ulrika Andréé, hon gick i skola i Askersund till sitt 13:de år, där hon fick en god undervisning, och bodde under den tiden hos en moster, som var gift med lasarettsläkaren G. Arpi. Efter slutad skolgång ägnade hon sig åt undervisning af barn, som voro inackorderade i hennes föräldrahem. Behovvet af ökade kunskaper kände den unga flickan djupt, liksom hågen för undervisning alltid var brinnande hos henne. Därför beredde hon sig privat till inträde vid Kungl. Högre Lärarinneseminarium och kom in där 1877 på hösten. På våren 1880 var hon färdig och aflade afgangsexamen från seminariet. Samma års höst grundade hon och fröken Gerda von Friesen en flickskola i Norrköping under namn af Norrköpings nya läroverk för flickor. Man började med tolf lärjungar, men Pihlska skolan, som den vanligen kallades, växte hastigt, och efter ett tiotal år var hundratalet vida öfverskridet.

Pihlska skolans utveckling gick lugnt och jämnt framåt. Efter en lång tids samarbete med fröken Pihl lämnade fröken Gerda von Friesen sin befattning som medföreståndarinna för skolan för att öfverta ledningen af Djursholms samskola, och fröken Aurore Pihl stod ensam

FRÖKEN AURORE PIHL.

kvat som styrande öfver den skola hon skapat.

När de två stora flickskolepalatsen byggdes i Norrköping de första åren af 1900-talet och ett bolag bildades för undervisningens bedrivande, var fröken Aurore Pihl själskrifven som föreståndarinna för den ena skolan, Norrköpings norra läroverk för flickor som dess namn lyder. I den nya skolan ha barnen godt utrymme, luft och ljus, hvilket kanske inte alltid var fallet i den gamla, som måste inrymmas i en privat våning. Men hvad bättre är: de ha förmånen af Aurore Pihls vakande kärlek och oförtröttliga omsorger. Hon omfattar dem alla med sitt intresse, och det är icke få, som ha henne att tacka för hjälp och råd vid mötande svårigheter. Aurore Pihl betraktar det som den naturligaste sak i världen, att hon skall vara de ungas personliga vän, att hennes tid och krafter skola stå till deras förfogande, då de vända sig till henne.

Det material fröken Pihl som lärarinna och föreståndarinna har att arbeta med kan mången gång göra segt motstånd mot den danande handen. Norrköping är som industristad en plats, dit folk strömmar för att söka arbete.

De stanna kanske några sträfsamma arbetsår och fara så vidare till en annan marknad. Skolbarnen komma mest från sträfsamma, aktningvärda hem, där föräldrarna äro i full färd med att arbeta sig upp. De ha godt gry i sig, dessa östgötabarn, men en smula medfödd tröghet, och röken från de många skorstenarna tycks ibland lägga sig som en slöja öfver deras för öfrigt långt ifrån vanskapta ingenier. Aurore Pihl äger i ovanlig grad förmåga att väcka och göra sina lärjungar kulturellt intresserade vid sidan af det vetande, som hon bibringar dem. Hennes åttonde klass, som hon ofta själf förestår, må ha varit en samling små vildar och vandaler ända upp till femte eller sjätte, men när de lämna skolan, äro de allesammans fröken Pihls "snälla och duktiga flickor". Förvandlingen försiggår i all stillhet, ingen vet riktigt hur. Det faller sig bara så, att man blir som fröken Pihl önskar.

För sina lärarinnor är Aurore Pihl en verklig vän, och det är få skolkollegier, som kunna uppvisa en så stark enighet och sammanhållning, som det Aurore Pihl leder. Hon har också satt in hela sitt inflytande på att förbättra lärarinnornas ekonomiska ställning.

F. K. P. R:s afdelning i Norrköping har i Aurore Pihl en af sina stödjelare. Hon har varit medlem sedan föreningen bildades där, och många visa ord från hennes mun ha vägt tungt i vägskålen, då det gällde viktiga beslut. Detta är ett af de allmänna intressen, som hon får tid till trots sitt kräfvande arbete.

Men först och sist är Aurore Pihl i ordets vackraste och renaste bemärkelse lärarinnan. Hon och hennes skola höra oskiljaktigt ihop, den är en del af hennes personlighet, och man må döpa om den aldrig så många gånger, så står den i alla fall för allas vårt medvetande som Pihlska skolan.

Till lärarinnan och vännen gå på 60-årsdagen hundradetals lärjungars och vänners bästa önsknigar. Och när våra hjärtan värmas af tanken på hennes ljusa personlighet, falla oss ovillkorligt skaldens ord på läpparna:

"God och glad skall människan vara, medan hon bidar döden."

ELISABETH KREY.

SKOLRIDT.

OCH NU är det fest,
och nu tar jag fritt:
jo, vackert, på dörrn hörs det klappa;
herr sonen sin häst
täcks betsla till ridt,
och hästen, ja, hästen är pappa!

Upp springer min dörr,
in stormar i språng
min frihets, min hvilodags herre:
ack, aldrig som förr
görs dagen mig lång,
den jämt blir förkortad, dess värre!

Och nog har jag bedt,
och nog har jag flytt
och pröfvat på smek som på tadel,
men alltid jag sett
min herre på nytt
i hans osynligt väntande sadel.

Och nog har jag sagt,
och nog har jag ment
mig röfvad från dikter och drömmar,
men jämt har han lagt
längs läpparna lent
sina sega, osynliga tömmar.

Nu sitter han här,
nu sitter han trygg
på den trumpet lycksaliga hästen,
som medan han
bär
sin börda på
rygg,
är hästen — och intet
för resten.

Nu glömmet jag
af,
hur en gentle-
man slår
sina borgerligt stadiga
lofvar;
från skridt och
till traf

Alfred B. Nilson foto.

och till firsprång jag går,
så det gnistrar ikring mina hofvar.

Nu frodas där man
på mitt tankstugutak
och svans bakom flitiga läggjar;
min bål känns så van
i sitt stolta schabrak,
och min stämman förvandlas — den
gnäggar.

Nu tar jag i språng
hvert hinder så gladt
som annars tyvärr ej så mångt
och lönas hvar gång
af dess sällare skratt,
ju högre som hästen tar språnget.

Nu hölj'd af beröm
jag trafvar i krig,
där de tappreste klingorna flamma,
och minns som en dröm,
att de dragits mot mig:
nu dragas mot *honom* desamma.

Som dröm jag det minns,
att jag själf burit svärd,
där jag nu ser min ryttares flamma:
min herre, min prins,
din färd och din värld,
säg, blifva de också desamma?

Bär högre än
jag
din hand sitt
banér,
och sjunka ej händerna
matta?
Må ridten en
dag
ej trötta dig
mer,
än som nu du i språn-
get kan
skratta!

K. G. OSSIAN-NILSSON.

Babets kärleksbref.

“JAG VÄNTADE ER på tisdag hela långa dagen, eftersom Ni i måndags sade att Ni nästa dag skulle hedra mig med ett besök; men ändå kom Ni icke. I går då jag själf måste göra en visit, bröt jag mot goda tonen och aflade den på morgonen, så att jag skulle ha nöjet att träffa Er, om Ni på eftermiddagen skulle komma till oss; och ändå kom Ni icke. I dag har jag väntat Er på min kammare ända tills man ropade ned mig till kvällsvarden, i hopp att Ni skulle komma; och ändå har Ni icke kommit. Jag är ond på Er. Jag tycker icke just om att man lofvar mig något, som man icke har afsikt att hålla. Man begär ifrigt af mig ett löfte, som jag gärna ger; och jag känner — för att svara högfärd med högfärd — personer, som ha lika mycket nöje af att se mig som jag i måndags hade af att höra Er konversation. Om Ni har en oändlig esprit, så tänk åtminstone på att jag är tämligen vacker; och då jag nu en gång tillhör detta kön, så har jag väl rätt att vara ännu något stoltare än Ni. God afton!”

Det är en ung dam, som skrifver denna lilla harmsna biljett, som så näpet skvallrar om en begynnande lidelse. Hon är ung — det hörs på tonen; hon är vacker — det säger hon själf uttryckligen och bör tros på sitt ord; hon skrifver till en ung herre, som är ett kvickhufvud, och hon heter Babet i förnamn. Det är nästan allt hvad vi veta om henne. Efter åtskilliga sekler är hon fortfarande anonym, där hon sitter och skrifver sina kärleksbref vid en trång och smutsig Parisgata i 1600-talets pomp och mörker. Hennes själ ligger öppen för oss, en stolt, öm och upptågslysten flicksjäl, så nära oss som en munter kusin från landet med mycken klokhet i sitt lilla hufvud och ännu mer älskvärdhet i sitt hjärta. Men på samma gång är hon oåtkomlig som en solstrimma; och det finns lärda män, som betvivlat att hon någonsin lefvat annorstädes än i sin älskares fruktbara fantasi.

Om honom vet man nämligen så mycket mera. Han hette Edme Boursault, var född 1638 och hade vid tiden för sin kärlek ett ringa uppehälle som sekreterare hos en hertiginna af Angoulême. Dessemellan skref han komedier; och ehuru dessa numera äro glömda, ansågs han då icke aldeles obetydande och utkämpade små litterära duster med Boileau och Molière. Från hans senare år berättas ett vackert drag: han hade en tid beklädt en lönande syssla som skatteindrivare, men nedlade denna 1688, emedan han icke längre ville medverka till att plåga det af skatter tryckta folket. Han fick dessutom tillfälle att bispringa sin gamle vedersakare Boileau, som en gång befann sig i penningförlägenhet. Utan tvifvel var han en älskvärd människa, om än medelmåttig poet, och samlingen bref till Babet och andra personer, som han själf gaf ut, bär vittne om hans goda människokänedom och muntra lynne. Dessa bref, fulla af epigram och improviserade verser, stiliserade med denna omsorg, som tillhör det preciosa tidehvarvet, voro mycket populära hos Boursaults samtid. Undertecknad har af en tillfällighet kommit att läsa dem i den 1715 tryckta tredje upplagan med titeln “Lettres de Respect, d'Obligation et d'Amour”, som finnes på K. Biblioteket. Detta exemplar har tillhört Carl Gustaf Tessins boksamling; och det är lustigt att se hur den väl bevarade boken af sig själf faller upp vid Babets första bref — först där bli bladen nötta och fläckade af mycken läsning.

— När Edme och Babet första gången mötas, är han ännu en ung litterat med oviss framtid

Ärade husmödrar!

De som köpa utaf
Rosenfors hafregryn och Hafre-Sundhetsmjöl
få alltid full valuta för sina penningar. Tillverkas under läkarekontroll och erhålles uti alla välsorterade
speceriaffärer.
Partilager i Stockholm hos Aktiebolaget Wahlund & Grönblad.
Vördsammast Aktiebolaget Rosenfors Bruk & Nya Valskvarnar, Rosenfors.

Inreg. Varumärke.

Det nya Göteborgs- templet

hvari hon med mycken ironisk grace räcker honom en korg. Det är ett litet mästerstycke af fint hån. Hon kan icke älska honom. "Men icke därför att Ni icke äger några älskvärda egenskaper; Ert ansikte är lika ädelt som Er börd; Er gestalt är lika välskapad som Er ande; Ni talar normandiska så fint och riktigt som säkert ingen i Er landsbygd; men allt detta angår mig icke. Ni måste vara mig förbunden för min uppriktighet liksom jag är det för Er, kärlek och vara mig lika mycket tacksam för de kostnader jag besparar Er som jag är för dem Ni redan haft. Då det icke är rätt och billigt att Ni älskat mig på Er egen kostnad och att jag haft äran af Ert besök utan att det kostat mig något, så hemställer jag till Er, om vi icke kunde kvitta resekostnaderna med hälften hvar. Ni får betala Er hitresa, då jag icke inbjudit Er; och jag får ta kostnaden för Er hemresa på mig, emedan jag ber Er därom".

Detta elaka och spirituella sätt att göra sig af med en besvärlig och snål friare slår oss sena tidens barn med sin nästan moderna själfständighet; men hvad som följer visar att det dock är en liten skillnad mellan förr och nu. Upplösnin- gen berättas i Babets sista bref, skrifvet med en beundransvärd tapperhet i tonen och en kultiverad själfbehärskning i uttrycket. Man läser det icke utan rörelse. Det lyder så i all sin talande korthet:

"Farväl! Jag återser dig kanske aldrig mer i mitt lif. I går började (ty jag har just stigit upp för att skriva till dig och jag hörde klockan slå två, då jag skref de första bokstäverna i detta bref). I går, säger jag, uppstod det här hemma ett sådant oväsen att hela familjen råkat i förvirring: min bror hvilken jag älskar lika mycket som broder som jag älskar dig som älskare, slog den olycksalige du Mesnil; min far slog min bror, och jag fick i förbifarten ett par örfilar, som jag helst velat slippa; och hvad som är värre ändå, i daggrynningen skickar man mig till ett kloster. Jag är mera bedröfvad öfver den sorg du får utstå än öfver min egen. Då jag icke vet i hvilket kloster man skall sätta mig, är det mig omöjligt att varsko dig; men min bror, som skall komma till mig före kl. 5 och icke skall lämna mig så länge han kan göra mig sällskap, skall icke underlåta att säga dig, hur du skall få träffa mig, i fall det är möjligt, eller hvart du skall skriva, om det icke är möjligt. Jag ber dig icke vara mig trogen: den kärlek jag hyser till dig och icke blygs att bekänna, det offer jag bringar dig och den behandling jag får utstå säga dig mer än jag skulle kunna göra. Jag är otröstlig, men trösta dig! Där jag kommer har du inga rivaler att frukta! Jag skulle vilja att jag icke heller behöfde frukta någon rival, där jag lämnar dig. Farväl, min älskade, jag omfamnar dig af hela min själ, innan jag går i kloster, och svär dig att jag icke skall lämna det i detta lif annat än för att tillhöra dig."

Och hur gick det? frågar kanske en läsarinna med fuktiga ögon. Ack, det gick illa. Babet försvinner i klostret, och sannolikt har hon icke lämnat det lefvande; man tror att hon dött några år efter dessa händelser. Och unge Boursault, är han otröstlig? Han gifter sig med den tillbakasatta Michelin, ger ut sin och Babets brevväxling med ett patetiskt företal och — blir skatteindrivare och omtänksam barnafader.

Så förgår ungdomens och kärlekens roman- tik —

AUGUST BRUNIUS.

I DAG SÖNDAG inviges i Göteborg Annedals nya kyrka, det andra i ordningen af de sabbatshus, som staden vid Göta älf sett växa upp under det senaste året. Byggnaden, som är uppförd efter ritningar af domkyrkoarkitekten Teodor Wällin i Malmö, präglas af en harmonisk stil, som vittnar om en glädjande renässans inom vår kyrkliga arkitektur. Som synes af den nedersta bilden är interiören af en tilltalande verkan. Bänkarna bestå af ljus ek, läktare och dörrar af mörk mahogny. Kyrkans färger i öfrigt äro hvitt med diskreta, väl avvägda förtoningar. I koret märkas två stora fristående pelare af huggen gottländsk kalksten, som uppbära kortakets ytterrundel.

Korets egentliga prydnad utgöres af ett fritt i luften hängande krucifix, en anordning om hvars ändamålsenlighet meningarna på platsen lära vara delade.

Ett af de vackraste partierna i kyrkan är orgelläktaren. Den uppbäres af fem ornamenterade hvalfbågar. Orgeln, hvars fasad

är ett litet mästerstycke i sitt slag, består af kontrakterade 32 stämmor jämte en melodiös solostämma, s. k. "vox humana", som orgelbyggare Magnusson på eget initiativ insatt; enligt uppgift lär denna stämma veterligen icke förekomma i någon annan kyrka i landet än Lunds domkyrka.

Nederst i kyrkan ha anordnats ett dopkapell — bilden här invid med dopfunten visar en del af det samma — afstängdt medels ett högt järnstaket.

Denna dopkappellets placering är betingad af pietetshänsyn mot den äldsta kristna församlingens uppfattning i detta stycke — som bekant ansåg man, att de som upptogs i församlingen först skulle döpas, innan de finge tillträde till templet och särskildt dess kor med altaret.

Kyrkan är uppförd af Skrombergategel samt med sockel och listverk af Bohusläns granit. Byggnadens totalkostnad uppgår till cirka 400,000 kronor.

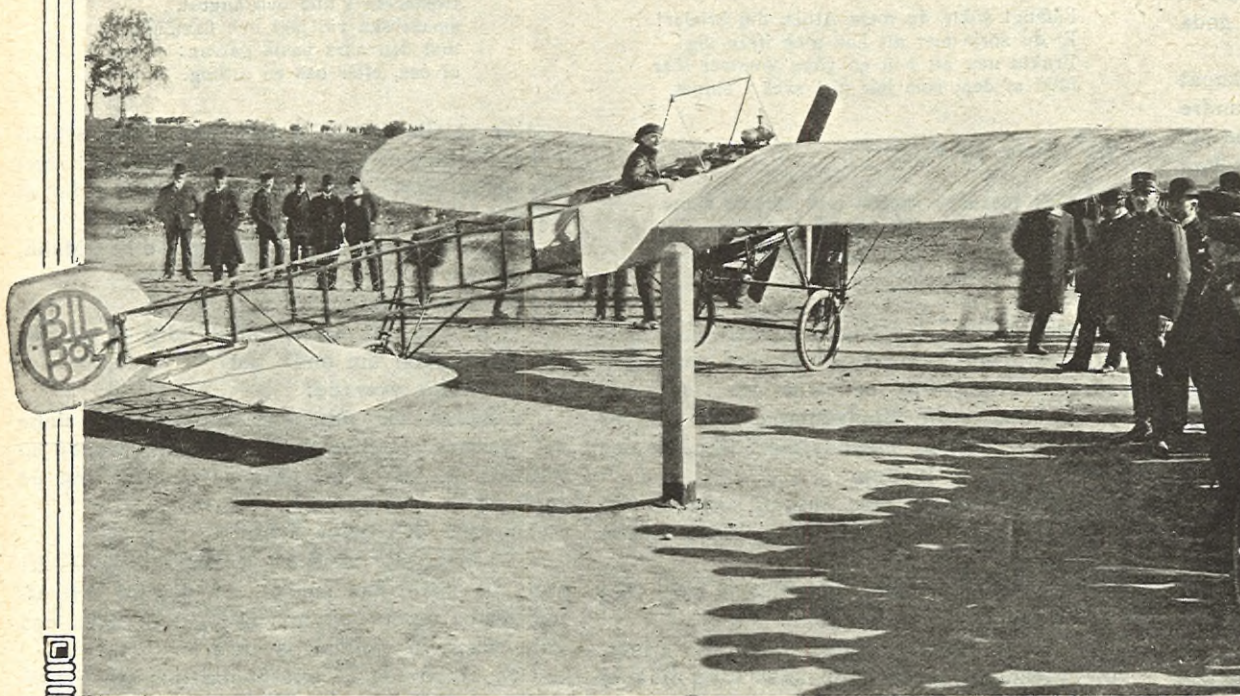
Olga Rinman foto.

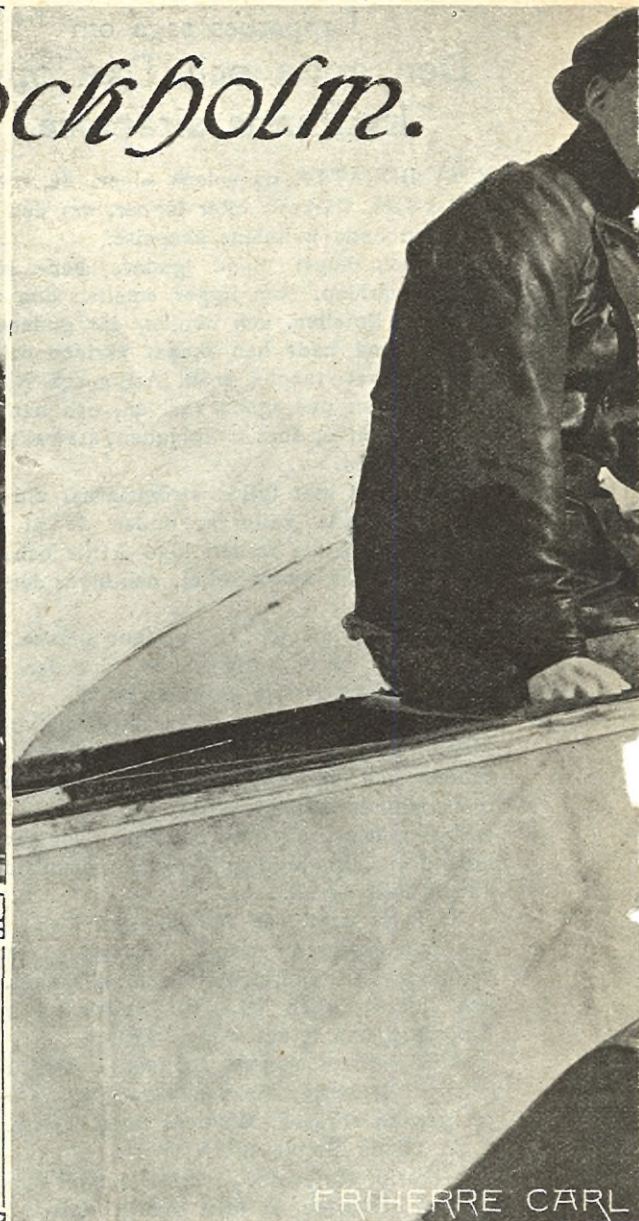
Hvarje husmoder Barngarderoben Hvarje sömmerska
bör
prenumerera på **Pris för helt år 3 kr.: halft år kr. 1:60. Lösnummer 30 öre. 12 häften årligen.** **likaså.**

PÄRMAR
till IDUN 1909 och föregående år
tillhandahållas till följande priser: Iduns pärmars, röda med guldttryck kr. 1:50 Iduns romanbibliotek, röda eller gröna 50 öre. Iduns Hjälpreda, röda eller gröna 50 öre. Kunna erhållas i närmaste bokhandel eller direkt från Iduns expedition, om rekvisition och likvid i postanvisning insändes.

Flygveckan i Stockholm.

KIART TILL VÄDERS!

FRIHERRE CARL

FRIHERRINNAN CEDERSTRÖM är ute i hangaren på Gärdet och ser på, hur hennes make för tionde gången samma dag öfvertygar sig om att aeroplanet är noggrant justerad i hvar detalj. Hon har varit med och åsett hans ståtliga flykt öfver Paris och varit med och hållit hans humör gladt under de långa väntansdagarna på Amager. Nu står hon och följer med spändt intresse en undersökning af motorn. Hon säger: Det ser ut som om tändapparaten inte är i ordning, och hur är det egentligen med kylanordningen?

Friherrinnan Cederström har blifvit fackkvinna på flygmaskiner. Men hon har ännu aldrig suttit i ett aeroplan. Hon berättar för mig: — Det finns säkert intet nöje med mera charm öfver sig än en aeroplanfärd i det blå. Har ni sett en sådan? Har ni känt bröstet häfvas af den glädje och känsla af stolthet man erfar, då en sådan hvit jättefågel sväfvar allt högre i vida ringar, känt spänningen slita i nerverna, då en vindstöt slungar ned den ett tiotal meter eller försöker en kantring.

— Är friherrinnan aldrig...

— Nu ser jag ni tänker börja den gamla vanliga intervjuen, afbryter hon skrattande. Nej, jag är inte rädd. Nog har jag känt hjärtat i halsgropen många gånger, när jag sett min man tumla om i luften. Men jag vet ju att han är en säker karl, och han är aldrig öfervägen, fastän han är djärf. Förresten har han alltid tur med sig... Få se hur det blir, när jag skall upp. Jag har föresatt mig att en gång flyga, och min herre och man har lofvat mig att jag skall få det, så snart han får ett större aeroplan. Till dess får jag nöja mig med att vaka öfver att han vakar öfver att mekanikern vakar öfver maskinen och att maskinen vakar öfver att alla vindars förrädiska anslag misslyckas under flykten.

En vacker dag få vi väl se friherrinnan Cederström styra ett aeroplan öfver Stockholms kust och runda Klara kyrktorn — Sveriges första kvinnliga aviatör! Dag för dag bli de kvinnliga aviatörerna allt talrikare. Hvarför skulle också aviatiken vara en sport blott för männen? Fransyskan baronessan De la Roche, engelskan mrs Frank, ryskan Carinja

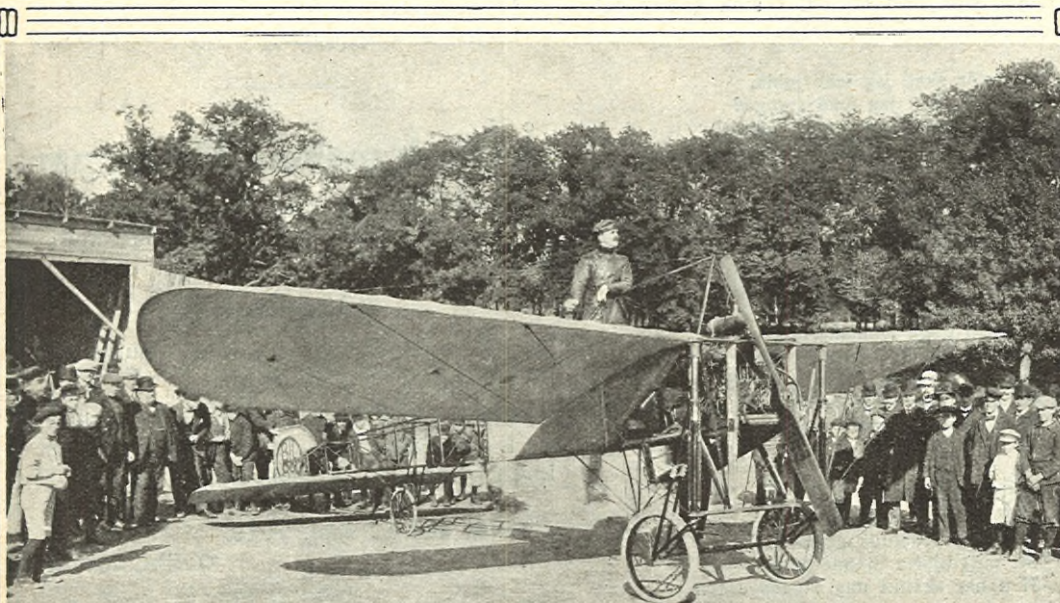
NU ARO VI midt inne i den stockholmska flygveckan. Man sade först att intresset för aviatiken var ganska lamt hos huvudstadens befolkning, som egentligen bara bryr sig om danssalonger och nya tenorer. Men så förspordes det att penningpris af ända till 12,000 kr. samlats in, att friherre Cederström befann sig med sin Bil-Bol stationerad ute på Ladugårsgärdet och att hans vän och konkurrent Svendsen skulle komma hit och täfla med honom i en flykt öfver staden, hvilket alltsammans nu är ett ovederläggligt faktum, ty pengarna finnas och Svendsen är här.

Själff gjorde friherre Cederström härom morgonen en förberedande luftfärd öfver Ladugårsgärdets kullar, från hvilken eleganta utflykt vi lyckats fånga några lifliga bilder, tack vare vår alltid morgonkrye fotograf och hans likaledes vakna kamera.

Vi se den käcke aviatikern redo att spänna sin Bil-Bols vingar till flykt medan hans hustru, friherrinnan Cederström, står

ETT FAR

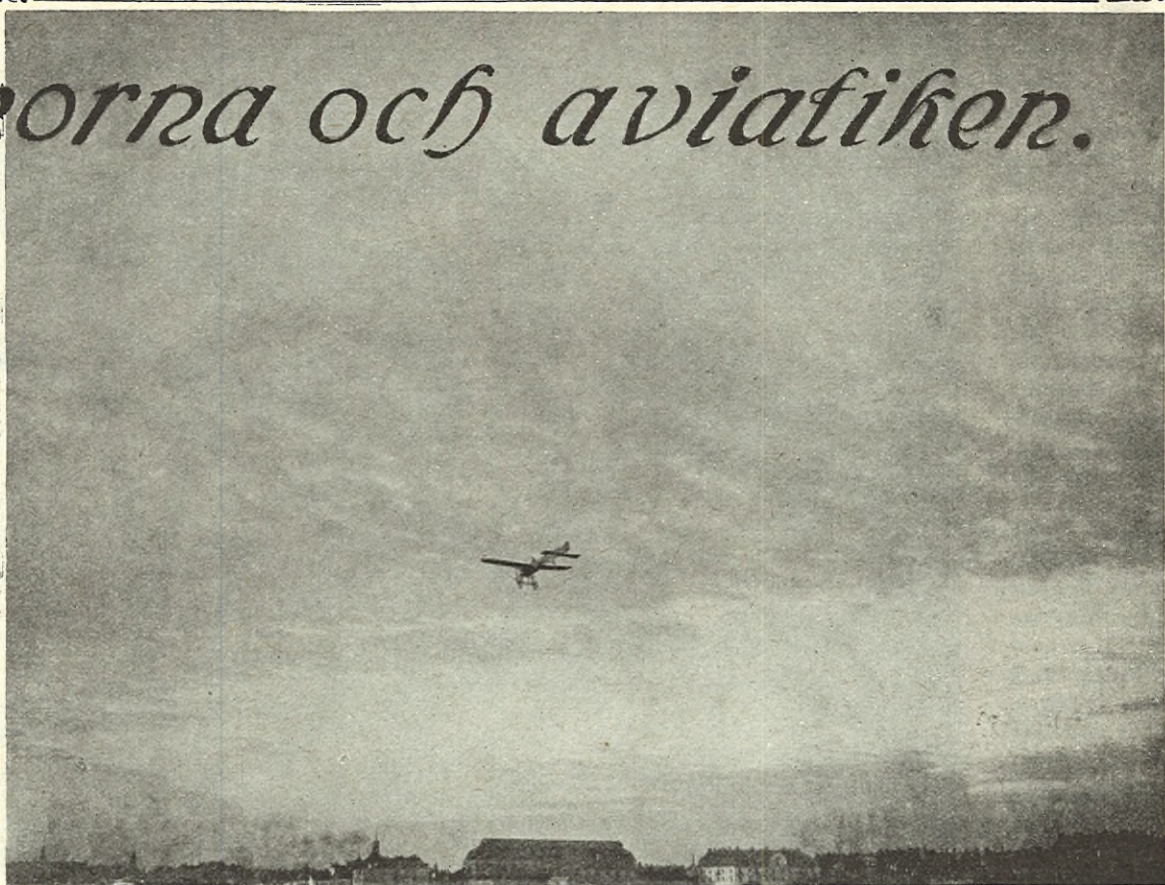

UTANFÖR HANGAREN

Kvinnorna och aviatiken.

CEDERSTRÖM.

ÖFVER TORN OCH TINNAR

Abokäia och många andra damer ha genom ståtliga flygbragder visat, att kvinnan redan kan betraktas som likställd med mannen i luften, liksom hon en gång förr eller senare skall lyckas bli det i alla afseenden på jorden. Bland ballongseglare är det inte många män, hvilkas rykte för djärfhet och skicklighet är större än den bekanta engelska sportkvinnan miss Marvingt's. Miss Marvingts berömda ballongseglats öfver Nordsjön i våras är ett bland de stora minnena i friballongens historia.

Kanhända kommer det dock alltid att finnas en viss skillnad mellan kvinnlig och manlig aviatik. Madame Peltier, en bland de första kvinnor, hvilka varit med om en aeroplanfärd som passagerare, skref efter färden i en fransk kvinnotidning att

denna sport säkerligen uppfattades helt olika af män och kvinnor. För mannen äger aeroplanflykten vanligen sitt största intresse som täfning. Han tänker blott på att besegra konkurrenter, att slå rekord. För kvinnan är däremot flyktens stora lockelse själfva sväfvandet i det blå, fågelns stolta känsla under stigandet mot solen, flykten i sig själf. Madame Peltier lärde sig aldrig själf manövrera ett aeroplan. Hon seglade med den berömde Delagrange, och sedan han omkom under en luftfärd, har hon aldrig mer bestigit ett aeroplan. — Det är en aviatikroman, som är slut, skref en tidning insinuerande.

Om madame Peltiers uppfattning skall visa sig bli den allmänna, får framtiden afgöra. Faktiskt är emellertid, att världens alla förnämsta kvinnliga aviatörer i denna stund äro bekanta sportkvinnor, och att de förvärfvat sin flygära under stora täfningar och som aviatörer, tillhörande den djärfva franska falang, hvilken satt sitt lif som insats mot flygrekordet.

Baronessan De la Roche är aviatörernas drottning. Hon vann denna rang vid

bredvid och önskar honom en lycklig färd. En annan bild visar honom höjd öfver allt jordiskt — så där en 75 à 100 meter — och med det ännu snarkande Östermalm som en gyttrig massa hus och krimskrams under sig samt entusiastiskt hyllad af en grupp utvandrade stockholmare med näsor och näsdükar i vädret.

Till dessa skisser från luftvärlden sluta sig och de friska bilderna af några kvinnliga aviatörer ute i Europa, som ej heller på luftarenan vilja stå tillbaka för männen. Och hvarför skulle de också behöfva det? Kvinnans mod är ju i grund och botten lika stort som mannens, och hennes — flyktighet, enligt hans insinuerande omdöme, ännu större. Men skämt åsido! Vi lämna i stället ordet åt vår artikel författare, hvilken i spalterna här bredvid har åtskilligt intressant att berätta om kvinnliga aviatörer. — I nästa nummer få vi kanske tillfälle att tala om våra båda nordiska lufthjältars konkurrensflykt.

ETT UPPLYFTANDE SKÅDESPEL.

den stora flygveckan i Egypten. Ensam bland de täflande styrde hon en solig, stormig dag sitt aeroplan högt öfver Heliopolis' tak, sväfvade ut öfver öknens bruna sand, rundade i en elegant sväng pyramidens spets och susade åter in öfver staden, under det de tusentals åskådarnas fruktansvärda spänning utlöstes i ett stormande jubel.

Baronessan De la Roche har eröfrat många stora flygpris äfven vid europeiska meetings. Men hennes olycksdag kom vid Reims i våras. Då störtade hon från en höjd af femtio meter och blef svårt skadad. Men till och med i detta skräckfyllda ögonblick dokumenterade hon sig som en öfverlägsen kvinna. Hennes första ord efter medvetandets återuppvaknande var en klar och bestämd protest mot två manliga konkurrenter, hvilka genom att ha styrt sina aeroplan för nära hennes förorsakat olyckan. Baronessan De la Roche har sedan denna händelse icke varit uppe i ett aeroplan, men just i dessa dagar annonseras i fackpressen hennes återuppträdande bland flygarne.

Madame De la Roche hör till dem, som idka flygsport som en "gentle-women" sport. Två berömda professionals på flygning äro Hélène Dutrieu och Abokaïa. Båda äro förut bekanta som professionella cyklist. För ett tiotal år sedan talades det mycket om madame Abokaïa, då hon eröfrade det kvinnliga världsmästerskapet på cykelbanan, hvilket aldrig frantagits henne. Hélène Dutrieu, som börjat såsom skådespelerska, är känd för konstnummer på cykel

MILLE YVONNE DE BRAY FRÅN VAUDEVILLE-TEATERN I PARIS I AEROPLAN.

från cirkusarenan. Hon har nu slagit sig på flygsporten, vunnit ett stort pris, uppsatt af Santos Dumont, och helt nyligen vann hon berömmelse i världspressen för en ståtlig flykt från Blankenberg till Brügge. Madame Abokaïa har gjort flera långflykter och är i slutet af denna månad engagerad för ett svindlande honorar i Ryssland.

De professionella kvinnliga aviatörerna, mer eller mindre berömda, äro dock inte så många. Professionell sport är ju också något som inte ligger för den kvinnliga företagsamheten. Dess bättre. Ty är inte professionen något som drager ned sporten, sänker den fria täflingen till en lägre nivå? Helt visst är det så. Det är därför med tillfredsställelse man kan konstatera att den kvinnliga aviatiken af allt att döma alltid kommer att vara först och främst

elegans som där brukar utvecklas vid five-o'clock-teet, håller "English Women's Ariel League" hvarje vecka en sammankomst under värdskap af miss Levitt, miss O'Neill, miss Gertrud Bacon och andra aviatörer. Programmet vid dessa möten upptager, förutom aviatikkåserier, musik och andra sällskapsförströelser. Ofta är någon berömd manlig aviatör inbjuden som gäst. Här är ett af de centra, hvarifrån intresset för den kvinnliga aviatiken uppehålls och omsättes i handling. Härifrån utgå unga adepter uppfyllda af entusiasiasm för flykten i det blå. Här var det madame De la Roche under jubel ropade ut sitt valspråk till kvinnorna: — Genom rymden allt högre mot solen!

PETER FLYGARE.

MILLE DUTRIEU.

I den släta ringens tecken.

Ett kapitel om förlofningar och förlofvadt folk.

SÅ LYDER PRISÄMNEN för november i vår serie "Årets tolf kapitel" och uppmana vi alla dem af våra läsare, som ha något att säga i frågan, att genom Idun framlägga detta för vår läsekrets. Täflingsartikel, som icke gärna i längd bör öfverskrida 4 Idunsspalter, insändes till *Iduns redaktion, Stockholm, senast den 30 september* och förses med påskrift: "*Iduns artikeltäfling*". För den enligt redaktionens åsikt bästa artikeln utfästes ett pris af

ett hundra (100) kronor

och den prisbelönade uppsatsen inflyter i något af Iduns novembernummer.

Stockholm den 1 september 1910.

Redaktionen af Idun.

BARONESSAN DE LA ROCHE.

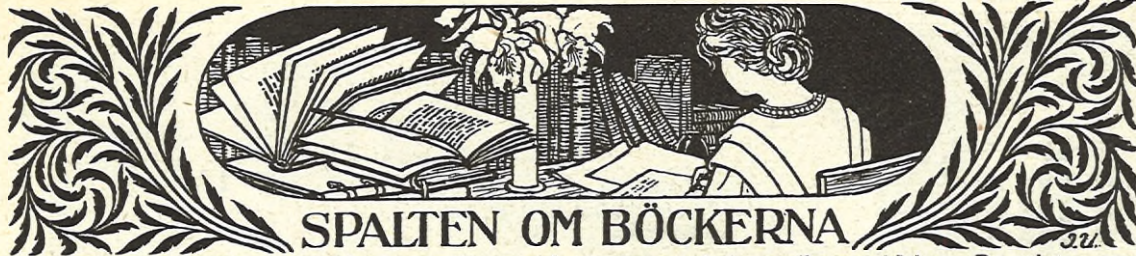
LÄS!

Några äldre årgångar realiseras till betydligt nedsatta priser och erbjudas för dem, som fört ej äga desamma, en billig, omväxlande och lärorik lectyr. Mot insändande af nedannämnda belopp till *Expeditionen af Idun, Stockholm*, erhålles inom Sverige portofritt:

Idun 1892 2:—
 Idun 1893 (nr 1 felas) 2:—
 Idun 1895 (utan julnummer) 2:—
 Idun 1904 (med julnumret) 4:—
 Idun 1906 (utan julnummer, nr 25 o. 52 felas) 4: 50
 Idun 1907 (med julnumret) 5:—

Idun 1908 (med julnumret) 5: 50
 Idun 1909 (med julnumret) 6:—
 Iduns julnummer 1894 0: 20
 Iduns julnummer 1895 0: 20
 Iduns julnummer 1905 0: 50
 Barngarderoben 1905, komplett 2:—

LÄS!

SPALTEN OM BÖCKERNA

IDUNS BOKLISTA upptar hädanejter titlarna på samtliga insända nyutkomna böcker. De arbeten, som dessutom önskas granskade af våra fackmätare (för skönlitteratur fröken Gertrud Almqvist m. fl., för ungdomslitteratur seminarieadjunkten Marie Louise Gagner), böra tillställas redaktionen i tvenne exemplar.

DET ÄR VERKLIGEN en sak att sätta värde på att inte alla svenskar skriva skönlitteratur. Det är i alla fall flera, som göra det, än som strängt taget vore nödvändigt. Jag undrar egentligen inte på det, ty det är onekligen en svår frestelse i dessa dagar, då romantiken inte längre är någon yrkeshemlighet utan färdigheten med god vilja kan förvärfvas, under det den däremot numera sällan infinner sig som en oförmodad faddergåfva af någon underbar, men otidsenlig fégudmor.

Om någon af mina läsare skulle sväfvä i okunnighet om hvad som fordras för att skriva en roman, vill jag gärna på detta numera så vanliga sätt gå till handa med några praktiska råd och vinkar.

Skulle dessa i något fall visa sig allt för inspirerande, ber jag emellertid att få förutskicka ett förslag. Vänd er helst inte till en bokförläggare, som åtar sig att mot full likvid publicera ert alster. Sänd det till Idun. Den tidningen har en stor och barmhärtig papperskorg.

Alltså till saken. Ni bör först välja ämne. Det närmast till hands liggande och onekligen mycket effektivt, ehuru inte längre alldeles utan motstycke är, att ni bestämmer er för att inför publiken pejla er egen själs djup. Säkerligen finner ni själf saken intressant, och hvarför skulle då inte den öfriga mänskligheten dela denna er så sunda och riktiga uppfattning.

Därnäst kan ni välja att skildra två älskande. Ämnet är inte alls så uttömdt, som man tror. Det gäller bara att variera det. Om ni t. ex. låter henne fria och honom framstamma ett blygt ja, eller om han går på händerna och hon flyger, så kommer det säkert att framkalla en viss uppmärksamhet. Och så en liten vink. Gör inte henne för skön. Det fordras en stor författare att skildra en skön kvinna, och mer än en liten har stupat på saken. Gör hennes framtänder sneda eller näsan uppåtsträfvande eller låt henne vinda. Det kan bli er räddning.

Tag åtminstone till någon del reda på hvad andra ha skrivit om under de sista tjugu åren och envisas inte att laga till en litterär anrättning, som folk bjudits på så ofta och i så många säser, att blotta tanken därpå vållar dem andlig indigestion.

Till sist något af yttersta vikt: var rädd för dialogen! Ni kan med god instruktion klara många blindskär, men gå i kvaf på dialogen och bli ohjälpligt stämplad som fuskare och bönhas. Undvik den helst, och om det är omöjligt, så gör er det omaket att höra efter, hur människor verkligen tala med hvarann. Det finnes ingenting så klädsamt som att utan förskönande tillsatser använda det sättet i böcker.

Jag vet mycket mera, om hur böcker inte skola skrivas, men man kan väl inte uttömma all sin vishet på en gång heller. Den läsare,

som oundgängligen är i behof af närmare anvisningar, skulle jag möjligen kunna stå till tjänst per korrespondens mot dubbelt porto, hvilket måste anses som ett ringa pris i beaktande af saken vikt och upplysningarnas värde.

Det är inte ens uteslutet, att inte några författare, som verkligen på sista tiden blifvit tryckta, skulle kunnat med fördel använda sig af ofvan meddelade råd.

En af dem kallar sig "Grené", och hans bok är "i kärlek tillägnad Sigrid". Skälet är talande, men ursäktar inte helt och hållet tillvägagångssättet.

Om någon inspirerad af den upphöjda och sällsynta känsla, som lifvar "Grené", gjorde mig den äran att tillägna mig en berättelse, skulle jag inte falla för den syndiga fåfängan att vilja se den i tryck. Jag skulle känna mig rörd och tacksam för ett med läslig stil handskrifvet dokument. Jag kan inte tänka mig annat än att de flesta i den belägenheten gjorde detsamma. Och en man, som verkligen älskar en kvinna, finner väl alltid några utvägar att skaffa reda på hennes privataadress. Grené har emellertid inte varit tillräckligt uppfinningsrik och företagsam att göra detta.

Därför har den svenska publiken på den sista tiden fått skänken af en ny bok kallad "Gamle troll och hans dotter". Jag vill inte påstå, att man läser den alldeles utan intresse. Jag har fått några användbara vinkar angående sill- och makrillfiske samt båtlagning, men jag tror, att detta egentligen ligger utanför Grenés afsikter. Betydligt kallare ställer jag mig redan gent emot författarens beskrifningar af det rysliga och sköna skådespelet af ett stormupprördt haf, och beskrifningen på guldmédaljongen upphittad på fel ställe och innehållande den älskades porträtt, därigenom läggande grunden till två människors lifsoflycka, lämnar mig fullständigt oberörd. Jag vill bara tillägga, att om Grené i tid beaktat min varning mot utslitna motiv, så hade han åtminstone utbytt guldmédaljongen mot en hattask af moderna dimensioner, eller en automobil.

Grenés bok har emellertid den i allt för mildrande omständigheten att förefalla helt och hållet tillfällig.

Ett mera hotande fall tycks föreligga i Erik Berger, debutroman af Elsa Ek. Det pratas sida ned och sida upp i denna bok, så att man kan bli förtviflad. Jag misstänker verkligen med en rysning, att det finns sällskap, där man på detta sätt snusförnuftigt och docerande uttalar sig om allt mellan himmel och jord från socialism och moral till sin nästas kärleksaffärer och middagsbjudningar, men att ämnet skulle synas lockande för en romanförfattarinna, öfverträffade mina svåraste farhågor.

Det sker också en del händelser i boken. Det föds ett större antal barn, af hvilka de flesta afgå med döden. Det grålas mellan släktingar, vänner och äkta makar, och

det älskas en liten smula, ehuru inte betydande.

Jag har grubblat öfver, om bokens egentliga afsikt är att visa, att änklingar inte böra gifta om sig, åtminstone inte annat än med sina svägerskor. I min smak är denna fordran något för sträng, men jag erkänner, att de enda sidor i boken, som synas mig innehålla något annat än tomt och anspråksfullt prat, är de, där den omgifte mannen på äldre dagar förgrämd af sorger och själföfrakt hänsynslöst och brutalt slungar sin andra hustru i ansiktet, att olyckan är hennes skull: "Jag svek allt för dig; därför gick det, som det gick. Och jag kunde inte någonsin glömma det flydda, såsom du trodde, att jag gjort. Det stang mig som törne i själen."

Om Elsa Ek är en ung flicka, hvilket ju är att förmoda om en debutant med ett kvinnligt namn, så skulle jag vilja ge henne några råd. Jag reserverar mig emellertid, om hon emot förmodan skulle visa sig att vara en äldre herre.

Byt för all del med första om miljö. Det finns enkla, trefliga och begåfvade människor, som ni säkert skulle ha nytta och nöje af att sällskapa med. Res gärna och se er omkring i världen. Det lär vara ett utmärkt medel mot själfsäkerhet. Det är inte alltid så lätt att vara övertygad om, att man har rätt när man märker, att öfvertygelserna skifta med den geografiska gränsen, och snusförnuft, äfven i stora portioner, lär alldeles försvinna, när det inte uppskattas, och det gör det sällan hos främmande.

Gurli Hertzman-Ericson har skrivit en bok Bojor, som handlar om ärftlighet och degeneration. Jag finner den inte anmärkningsvärd. Ingen af bokens personer, inte ens de mest tragiska, förmå att afvinna den fordringsfulle läsaren ett djupare intresse, ty ingen af dem lefver annat än en boks skugglif. Jag känner för öfrigt inte Gurli Hertzman-Ericsons författarskap, men ser, att hon skrivit romaner, som gått ut i tre upplagor, en framgång, som bör mer än uppväga ett kallsinnigt tidningsomnämmande.

Elisabeth Kuylenstierna-Wenster har onekligen skrivit några ganska läsvärda saker, men hon ökar sannerligen inte sin litterära gloire genom sin sista bok: Gunvor. Har herrskapet någonsin förr hört talas om en ung och vacker flicka af en förnäm, men fattig familj och med en mor och en syster, som lida af adelshögärd och se den enda räddningen af familjens anseende i goda partier? Den unga flickan är emellertid af en annan metall. Hon är för stolt att lefva på släktingarnas nådesmullor och föraktar ett lysande giftermål utan kärlek och fattar det numera icke oerhörda beslutet äfven för en adelsdam att förtjäna sitt bröd genom eget arbete. I sina nya förhållanden lär hon känna en ung framåtsträfvande, borgerlig man, och trots släktingars missnöje förlofvar hon sig med honom. Den ursprungliga, gamla goda historien slutade, vill jag minnas, här. Nu få vi dessutom en skildring af den unge mannens karaktär, som utvecklar sig i riktning af det demoniska genom en i Amerika uppammad Mammonskult. Ur denna själfara räddas han emellertid, när stunden är inne, genom den unga flickans ädla, upphöjda och själfuppoffrande kärlek.

Utländska författare af anspråkslösare slag veta i allmänhet i olikhet med sina svenska kolleger, att det är hvad de berättar, som kommer att väcka intresse snarare än hur de berättar det. Och därför berättar de också de underbaraste saker. De behöfva sannerligen

Uppgif lifvidd (under armarna), midjevidd och kjollängd erhåller Ni till Eder figur

fullt tillförlitliga, moderna och eleganta
Pappersmönster.

Erhållas omgående till nedanstående pris inom Sverige: Bluslif 40 öre, Kjöldmönster utan släp 50 öre, Prinsessklädning 75 öre, Reformdräkt 75 öre, Barndräktmönster 50 öre, Kragmönster (Pellerin) 50 öre, Kappmönster 60 öre, Nationaldräktmönster 1 kr. Mönster kunna äfven beställas efter andra än våra modeller. Beställning skall då åtföljas af den modell som önskas. Priset är då dubbelt mot det vanliga.

Expedieras portofritt inom Sverige om rekvisition åtföljd af likvid insändes till
Norrandsgatan 16, Stockholm,

Mönsteraffären "Chic".

*Nordiska Kompaniets
boningar.*

*En charmant möbel-
utställning.*

DET BÖR ICKE vara ledsamt att vara i bosättningsåldern just i våra dagar, i all synnerhet icke om man kan kosta på sig att dikta ett hem, fritt efter Nordiska kompaniet.

Detta är en mycket enkel och mycket nära till hands liggande reflexion, som säkert göres af hvarje besökande uppe i N. K:s stora möbelfordelning vid Grefturegatan, där just helt nyligen en stor möbelutställning öppnats.

Icke som om N. K. icke skulle kosta på sig att hvar dag hålla utställning med arkitekt Blomberg som dess ständige kommissarie, men nu möter arkitekten höstsäsongen med flere nya interiörer på en gång, hvilka tillsammans med en del möbler från utställningen i somras och annat ge en representativ och öfersiktlig bild af svensk möbelkonst just nu. Det skulle kunna skrivas långt och vackert om utställningen, ifall man ville gå igenom interiör efter

interiör, alla så olika att det skulle kunna sägas något nytt för hvar och en. Där äro själfständiga omdiktningar af gamla motiv, där är helt moderna möbler, som tydligt bära arkitekt Blombergs signatur, vittna om hans förkärlek för utsmyckningsmotiv från vår floras minst konventionella arter, där äro vackert och läckert gjorda kopior af gångna århundradens stilar. Men eftersom här icke är plats för en sådan detaljskildring skall endast framhållas det totalintryck af förnäm ro och klok enkelhet, som minnet behåller från utställningen.

Det var en gång för icke så länge sedan, då man i glädjen öfver att upptäckten att man ännu kunde finna ut något nytt och något eget ur möbelkonsten glädt slösade med sina nya möjligheter; resultatet vittnade om konstnärens ifver och glädje och var naturligtvis vackert och nytt, men till helgdags- och hvardagskamrater passade knappast sådana möbler, det

öfverkomponerade verkade lätt tröttande i längden. Nu tyda tecknen på att detta stadium är öfvervunnet, man bryr sig icke längre om att visa allt hvad man kan på en gång, och det ideala jämnättet är återvunnet. Hvad som gäller om linjer och ytbehandling gäller i detta fall också om färgsammansättningar. Arkitekt Blombergs principfast genomförda öfvertygelse är den att man bör vara sparsam med färger; möbeltyg och tapeter böra vara tillbakadragna och först blommor och taflor ge den färg effekt som behöfves. Handarbetets vänners möbeltyger, som också förekomma på flere ställen, passa därför vackert in i miljön, de äro diskreta utan affektation.

I interiörerna finnas instuckna prof på kinesiskt, japanskt, venetianskt konsthandverk, också utställningsföremål värda besök och beskådande.

—ER.

inga recept, ty de ha en otrolig uppfinningsrikedom, isynnerhet när det gäller brott och invecklade situationer, och de räkna inte fel på publikens smak. Jag har hört sägas, att de bli lästa och med intresse till och med af bildade personer med vissa anspråk på lifvet. Det ligger en och annan gång en profsamling af detta slags litteratur på mitt arbetsbord. Jag öppnar den aldrig. Om det är af principskäl eller af fruktan att inte ha själsstyrka nog att lägga bort den, förr än jag fått se, "hur det gick" äfven om det gällde närmare 300 sidor, skall jag be att få låta vara osagdt. Jag anser det emellertid vara min plikt att demoralisera mina läsare med titlarne på några af de nyare och mera spännande detektivromanerna. *Färnvagnen* af Stein Riverton, *I kamp mot anarkisten* af Max Pemberton, *Kärlekens privilegium* af Stella Düring.

Det är sant, det finns också en och annan svensk, som berättar röfverehistorier. *Vildhjärnor*, Amerikaberättelser af Sigge Strömberg, kunna räknas till det slaget, fast de utmärka sig för relativ oskuld och ett skämtsamt, ehuru ingalunda förfinadt gemyt.

Jag har nyligen i ett litet dikthäfte kalladt *Kryddor och bittra örter* haft nöjet att göra bekantskap med författaren Johan Skog. Det finns saker där, som man kan läsa med behållning, men efter jag i dag är besvrad af ett antagligen ledsamt nog föga uppskattadt behof att dela ut goda råd, kan jag inte undgå att äfven här söka placering för ett sådant. När man

åt publiken erbjuder ett tyvärr så ofta betvivladt högre värde, som ett dikthäfte utan garantien af ett landsberömdt namn, förbättrar man inte saken genom att som introduktion presentera sitt porträtt, om inte ens anlete har något obekrifligt, hvad skall jag säga, demoniskt, och det har inte herr Johan Skogs.

Jag skall till sist be att få säga några ord på fullt allvar. Vi ha en ny författarinna, som heter *Mildred Thorburn Buschk*. Jag vet inte, om hon är svenska. Det låter inte så på namnet, men jag hoppas det i alla fall, ty hon skrifer svenska, och hon skrifer bra. Hon har kallat sin bok *Fjärran melodier*. Jag kan inte säga, att titeln föreföll mig så synner-

ligen lockande. Det var inte utan, att den frammanade en viss oro för sentimentalitet. Men den är icke sentimental, fast den rymmer mycket af sentiment. Och den kunde inte heta något annat än "fjärran melodier". Den är helt enkelt detta. Och dessa melodier från skilda tider och länder ljuda oftast med en hemlighetsfull makt, som inte bör förfela sin verkan på någon, som är känslig för ordens och stämningarnas musik.

Jag vet inte, om jag tycker mest om berättelsen om Kah Teli, den lilla danserskan i Saraswatis tempel, eller sagan om féen Goldramin, som bor, där sommaren är evigt ung, eller de mera realistiska "Bara en bagatell", en dyster episod från det sista rysk-japanska kriget, eller "Spanska kapellet" med sin stämning tagen på kornet af konstens och känslornas förfall eller "Monsieur och Mademoiselle", en graciös fransk historiet med ett blodigt slut.

Det finns i boken ett eller annat, som verkar eftergjordt, såsom "En gammal polonaise", men det finns mera af själfständig konstnärssyn och därtill något af en uppfriskande naivitet, som trifs tillsammans med en klarsynt blick på lifvet, och det finns, som redan antydts, en mindre vanlig känsla för språkets väljud och ordens valör.

GERTRUD ALMQVIST.

Ärade kvartalspre- numeranter

erinras härmed om vikten af att utan dröjsmål förnya prenumerationen för årets sista kvartal, för att därigenom undvika afbrott i tidningens regelbundna expedition.

Samtidigt tillåta vi oss påpeka att det är så mycket nödvändigare, att prenumerationen nu verkställes, som alla våra prenumeranter gratis erhålla

Iduns julnummer 1910

hvilket såväl konstnärligt som litterärt tvifvelsutän kommer att vinna våra läsares odelade sympatier.

Från scenen och estraden

STOCKHOLM har en oerhörd tur i alla fall. Knappt hinner tjusaren Arvid, mått af lager och applådstormar, lämna rum för en yngre sångbroder, förrän denne med ett slag står som segrare på vår lyriska teaters tillor. Och hvilker seger sedan som den unge eröfraren vann! Alexander Kirchners Romeo kastar ny glans öfver den bleknande Gounodska operan, han förvandlar den ej så litet sötaktiga månskensromatiken till poesi, de slitna sångfraserna, burna af hans unga, friska och känslomättade tenor, bli glänsande pärlor, och tack vare en levande dramatisk utformning af själfva gestalten lyckas han göra denne vykort-Romeo till en människa, på hvars starka kärlekslidelse man tror och hvars tragiska lifsöde griper sinnet. Allt som allt: hr Kirchners framträdande inför hufvudstadspubliken var en verklig upplevelse inom vår tondramatiska värld.

Vid hans sida stod värdigt fru Hesse-Lilienberg, hvars Julia särskildt utmärkte sig genom stämmans klangfägring och ett värdadt sångföredrag. Äfven alla öfriga roller tolkades förträffligt och kören glädde med klockrens samsjungning. Den liffulla regien gaf nya vittnesbörd om hr Goldbergs duktiga arbete och orkesterns markanta spel om kapellmästare Vogheras ypperliga ledning.

Det har ännu icke blifvit fart i konsertlifvet, men inledningsvis gaf hr T. Scholander, en bror till den ryktbare vissångaren Sven Scholander, här omkvällen en visafoton, hvarvid den unge sångaren ganska verkningsfullt föredrog Bellman, Fröding, Dahlgren och andra visdiktens mästare. Någon betydande talang inom facket kan han knappast sägas vara ännu, men det finns aldeles säkert utvecklingsmöjligheter.

*

Sätt en fransman med normal intelligens bakom lås och bom, gif honom en skrifmaskin eller bläck, pennor och papper och säg honom, att han ej slipper ut, förrän han skrivit en komedi — och han skriver den. Och i nio fall af tio blir den också spelbar.

Ofta, det är sant, tål arbetet ej en närmare granskning, det är skört och onyttigt som en parisisk galanteriartikel, men det fånglar för ögonblicket genom sin fyndiga konstruktion, sin muntra och graciosa form.

”Den heliga lunden”, af Caillavet och de Flers, hvarmed Svenska teatern f. n. fyller sitt program, är en dramatisk galanteriartikel, som tjusar genom sin lätta espri, ehuru satiren är väl parisisk.

Men det hindrar ej att driften med den franska litterära kvinnans fikenhet efter hederslegionen är roande äfven för en nordbo och att man skrattar godt åt direktören för ”De sköna konsterna” och hans löjliga byråkratism. Fru Bosse är lysande som författarinnan Francine Margerie, denna lilla trofasta och ärgiriga äkta maka, som i sista instansen behåller kärleken och ger ryktbarheten en god dag. Hon spelar rollen just så smidigt och muntert som den bör spelas, och den kvicka dialogen springer öfver hennes läppar med en böjlighet och precision utan vank och lyte. Hr Svenberg som hennes genombeskedlige make gör rollen med hjärtevinnande humor, men spelet går väl tungt, hr Bäckström och Johanson, den förre som ”De sköna konsternas” direktör, den senare som kvinnotjusare och dansmästare, äro ypperliga. Fru Arehn är söt, men rollen af förförerska kan hon icke utfylla. Temperamentet fattas henne totalt.

Fröken Olga Andersson utmärker sig heller icke för något eldigt kynne,

Balkongscenen ur ”Romeo och Julia”. Romeo—hr Kirchner, Julia—fru Hesse-Lilienberg. Atelier Jæger foto.

men hon får dock åskådaren att tro på sin farlighet, då hon som mrs Fergusson i engelsmannen Maughams lustspel ”Penelope” lockar doktor O’Farrel i sin vackra snara. Åtskilligt beror nog också på att doktorn inte är så synnerligen svår att få eld i, men branden har till gengäld ingen hemsk storslagenhet, ty då doktorn märker, att hans hustru rent af understödjer hans utflykter på förbjuden mark, blir han moraliskt indignerad på hennes vägnar och återgår till den husliga härden, så grundligt släckt som möjligt.

Hr Winnerstrand varierar lyckligt sin komiska talang i doktors för öfrigt mycket tacksamma parti, och som hustrun tillvaratager fru Winnerstrand klokt och fint rollens alla skiftningar af vemod, list och ömhet.

Själfva stycket är på det hela taget underhållande, och så slipper man alla groteska upptåg, behöfver ej sitta och undra, huruvida teatern förvandlats till cirkus eller idrottsplats.

Det är förmodligen för att ge en liten repetitionskurs i det äldre franska lustspelet som Dramatiska teatern grävt upp ”Herr Perrichons resa” och ”De båda döfve”. Det förstnämnda stycket, ett af Labiches bästa, har emellertid tillräckligt af komisk fantasi och gestaltskapande kraft för att roa ännu i dag; hr Personne som den uppblåste och egenkäre Perrichon kan visserligen icke fördunkla minnet af Knut Almlöfs klassiska pariserbracka, men han skapar i alla händelser en dräplig figur, som skulle varit ännu bättre, om konstnären kunnat förläna densamma brackans naivitet i stället för den medvetna ironi, som nu lyser igenom utförandet. Ensemblespelet var för öfrigt jämnt och aktpågifvande och tidsstämningen utmärkt. I förpjäsen innehade hr Riego, Hedqvist och Lambert samt frkn Holm de förnämligare rollerna och ingen skämde bort något.

Som ett nattmörkt inslag i den rätt brokiga teaterväf höstsåsongen bjuder oss märkes Intima teaterns senaste Strindbergsprogram ”Fordringsägare” och ”Första varningen”, den förstnämnda en giftig och skrämmande målning af kvinnan-vampyren och tillkommen vid samma tidpunkt som ”Padern”, ”Kamraterna”, ”Fröken Julie” m. fl. Den perversa och gymma kvinnan ges fascinerande af fru Björling och de båda männen utföras ganska tillfredsställande af hrr Winge och Falck. I ”Första varningen” debuterar en fröken Doris Nelson, som det synes vara godt teatergy i. Får den talangen slipning och skola, borde det kunna bli något af den, för så vidt den unga damen lämnas i fred för olämpliga intervjuer och annan spaltkurtis, som alltid har skadliga verkningar i följte.

På Folkteatern har också gått ett Strindbergsprogram, ”Hemsöborna”, den kända dramatiseringen af skärgårdsberättelsen med samma namn. Af hufvudrollen, den knipsluge och närige, men på sistone illa lurade drängen Carlson har hr Wallén gjort en slående sann figur, fylld af samma ypperliga humor som utstrålar från berättelsen.

Om Södra teaterns inledningsprogram, ett danskt lustspel ”Tvillingar” af Ellen Reumert, är föga att säga. Det lever egentligen på en bra skriven tredje akt, som också spelas friskt och natursant af fru Lithman och hr Sonander, hon en piga och han hennes fästman, skomakaregesäll. Det är i hög grad uppriskande att se fru Lis måttfulla och verklighetsfärgade spel, inte ett spår af teaterknep, ingen pose, ingen chagering — men enkelhet och natur alltigenom. Tack, just så skall det vara

ARIEL.

